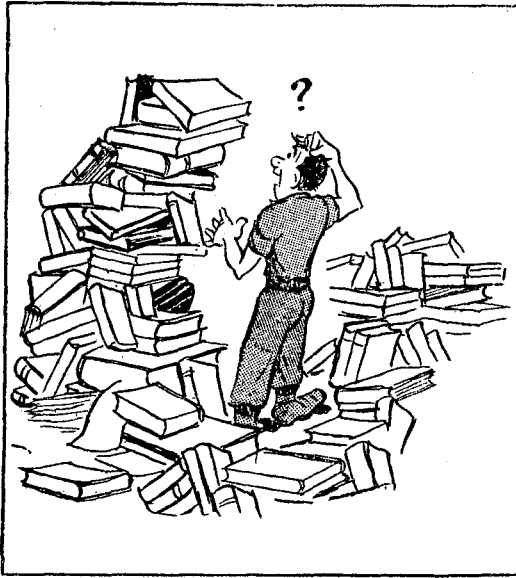

שיפור

הקריאה והחשה

בזה הנך מוזמן לבדוק עצמך, אם גם אתה שייך לסוג האנשים אשר מהירות קריאתם קטנה מן המהירות שיש ביכולתם להשיג. הכן את עצמך לקריאה מרוכזת של מספר דקות. תוך כדי קריאה, מדד את משך הזמן הנחוץ לך לקריאת הקטע המצורף. קרא במהירות הטבעית שלך, והקפד על הבנה מלאה. המתן עד אשר יגיעו מחוגי שעונך למצב שקל לזכרו, והחל בקריאה.

התחלה:

הדולאר-האבוד שלי / מאת סטיפן ליקוק

שפתחתי את המעטפה, סבור הייתי כי הדולאר נתון בפניי. אך לא כן היה. באגרת נאמר, רק, כי הטמפרטורה שם קרובה למאה מעלות. המספר הזה הטעה אותי לרגע אחד. טוד חזר אלי. כעבור שלושה שבועות קיבלתי את פניו בתחנת הרכבת — לא בגלל הדולאר, אלא משום שאני מעריך אותו באמת. סבור הייתי שיהיה זה נעים לו לראות משהו ממתין לו ברציף הרכבת. לאחר שנעדר מהמקום שלושה שבועות. אמרתי לו: „הבה נשכור מונית וניסע לקלוב“, אך הוא השיב: „לא, מוטב שנלך ברגל“.

בילינו את הערב יחדיו. שוחחנו על ברמודה. אני הייתי מהרהר בדולאר, אך לא הזכרתי בשיחתנו, כמובן, אי אפשר פשוט לנהוג כך. שאלתי מה מטבע עובר לסוחר בברמודה, ואם הדולאר האמריקאי מוחלף שם בשווי המלא (את המילים, „הדולאר האמריקאי“ הטעמתי הטעמה קלה), ושוב נוכחתי, כי אין אני יכול להרהיב עוז בנושיו ולהזכיר לו את החוב שהוא חב לי. עבר זמן מה (אני רואה את טוד כמעט יום יום בקלוב) עד שנוכחתי לדעת, כי הדולאר שלי נשכח מלבו לחלוטין. יום אחד שאלתי את פיו, מה עלה לו הטיול הזה לברמודה, והוא אמר לי, כי לא ניהל שום חשבונות. כעבור זמן מה שאלתי, אם כבר נכנס למסלול החיים הקודם אחרי הטיול הנאה. והוא אמר, שהטיול כבר נשכח כמעט מלבו. וכך ידעתי שהענין אבוד. על אף כל אלה אין טינה בלבי על טוד, הוספתי אותו פשוט לרשימת האנשים, החבים לי דולאר ואשר הסיחו את

ידיי טוד חב לי דולאר אחד. הוא חב לי דולאר אחד זה שנים-עשר ירחים, ואני חושש, שאין סיכוי רב שיחזירו לי בזמן מן הזמנים. כל אימת שאני פוגשו, נראה לי כי שכן לחלוטין שהוא חב לי דולאר. הוא פוגשני בדרכו הידידותית והגלויה כבימים עברו, והדולאר שלי נשכח מלבו לחלוטין. רואה אני כי לא יחזור אלי לעולם. מאידך גיסא יודע אני, כי זכור אזכור כל ימי חיי, שטוד זה חב לי דולאר. אומנם מובטחני, כי אין זה מעלה ואין זה מוריד לגבי ידידות, אך לעולם לא אצליח לשכוח זאת. אינני יודע כיצד מגיבים שאר הבריות, אולם אם אדם לוח ממני דולאר, אשמור את הדבר בלבי עד יורדי לבור-קבר.

תרשו לי לספר לכם, כיצד אירע הדבר. טוד לוח ממני דולאר זה אשחקד, בשמונה באפריל (אני מזכיר תאריך זה למקרה שעיני של טוד תיתקל פעם בדברי אלה), בשעה שהיה עומד להפליג לברמודה. הוא היה זקוק לדולאר במעות קטנות, כדי לשלם את דמי המונית, ואני הלוייתי לו דולאר זה. הדבר קרה בצורה פשוטה וטבעית כל כך, שלא הרגשתי בכך עד שהכל נגמר. הוא אמר לי: „תן לי דולאר אחד בבקשה“, ואני אמרתי: „ברצון, האם יספיק לך דולאר אחד?“, אני סבור — יתר על כן, אני בטוח — כי טוד, שעה שלקח ממני את הדולאר, נתכון להחזירו לי.

הוא שלח לי איגרת קצרה מהמילטון, בברמודה. בשעה

הדבר מליבם. ומספרם כיום — מספר הגון למדי. אך אין אני משנה מהתנהגותי כלפיהם בשל כך. אין אני מאחל לעצמי אלא דבר אחד: שאוכל לשכוח זאת.

אני נפגש עם טוד לעתים קרובות מאוד. רק לפני יומיים פגשתיו בערב ואכלנו יחד ארוחת ערב. הוא שוחח אתי על אודות פולין, מבלי לשים לב, כפי הנראה, עד כמה קרוב הנושא אליו: „פולין” — אמר לי, — „לא תשלם את חובותיה לעולם”. לכאורה אפשר לחשוב, כי דבר כזה עלול להזכיר לו משהו, לא כן? אך הדבר לא הוזכר לו ולא כלום.

בינתיים היתה עולה במוחי שוב ושוב מחשבה אחת. מחשבה מכאיבה למדי: אם טוד חב לי דולאר ושכח את כל הענין, הלא אפשר (ולא עוד אלא שקרוב לדאי מבחינה תיאורטית) שיש אנשים שאני חב להם דולאר והדבר נשכח מלבי. ואולי ארוכה רשימת האנשים האלה. ככל שאני מוסיף להרהר בדבר, כן מוצא הוא פחות חן בעיני, משום שאני בטוח שאם שכחתי פעם לפרוע דולאר, שוב לא תנתן לי הזדמנות לפרוע אותו, על כל פנים — לא לפני רדתי לבור-קבר.

אם ישנם אנשים כאלה, הייתי רוצה שישמיעו קולם.

סוף: סיימת את הקריאה — הבט בשעונך ורשום את משך הקריאה:

דקות

לפי הטבלה שלהלן תוכל לחשב מה מהירות הקריאה שלך לפי מודד של „מילים לדקה”.

זמן קריאה	מילים בדקה
1 דקה	780
1 דקה 15 שניות	624
1 דקה 30 שניות	520
1 דקה 45 שניות	446
2 דקות	390
2 דקות 15 שניות	346
2 דקות 30 שניות	312
2 דקות 45 שניות	284
3 דקות	260
3 דקות 15 שניות	240
3 דקות 30 שניות	223
3 דקות 45 שניות	208
4 דקות	195

מהירות קריאתך היא:

מילים לדקה

ועתה בחן לפי השאלות הבאות את מידת קליטתך.

לא כולם בבת אחת, כמובן. אבל במספרים המתקבלים על הדעת, ובמידת האפשר — לפי סדר הא"ב. ואני ארשום לי מיד את שמותיהם על גבי הנייר. אין אני מבאי כאן בחשבון אנשים, שנתנו לי פעם דולאר בודד בשעת משחק ברידג'. ואין אני מתכוון לאותו אדם (ולא עוד אלא שאני נוהר שלא להתכוון לאותו אדם) שהלוה לי פעם שלושים סנט לשלם דמי בקבוק סודה בקלוב האתלטי של דטרויט בחודש שעבר. נוכחתי לדעת, שאין לך דבר טוב יותר מבקבוק סודה פשוט אחרי רכיבה מעייפת מעבר לגבול הקנדי. ואדם זה, שנתן לי שלושים סנט, יודע יפה שעשיתי בשבילו הרבה מאוד. אולם אם מישהו הלוח לי דולאר בשביל לשלם דמי מונית בשעה שעמדתי להפליג לבורמה, הייתי מוכן לפרוע לו דולאר זה. יתר-על-כן, רוצה הייתי לייסד תנועה בשם „שיבה אל ההגינות” למען פרעונם של כל הדולארים הבודדים, שאדם לוח מחברו ברגע „הרחבת תחומים”. הבה נזכור, כי האומות הגדולות ביותר נתכוננו על בסיס הסלע האיתן של ההגינות המוחלטת. לבסוף יורשה לי להגיד שאני מבקש במיוחד, כי שים קורא מקוראי הספר הזה לא ינהג ברשלנות, ולא יניח ספר זה במקום שבו עלול לראותו מיגזר טוד מקלוב האוניברסיטה של מונטריאל.

שאלון להבנת הסיפור — „הדולאריהאבוד שלי”

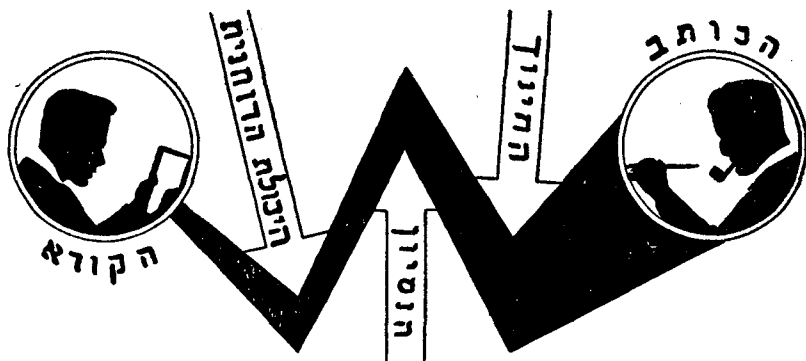
ענה, „כן” או „לא” על השאלות הבאות:

האם כך כתוב?

- 1) ידידי חב לי דולאר אחד זה חצי שנה. . . כן/לא
- 2) ידידי שכח שנתן לי דולאר. . . כן/לא
- 3) ידידי לוח את הכסף ממני שעה שעמד להפליג לברמודה. . . כן/לא
- 4) פעם קיבלתי מכתב מידידי בו הוא הוזכר את חובו. . . כן/לא
- 5) הזכרתי לידידי את חובו כלפי, אחר שחזר. . . כן/לא
- 6) אני נפגש עם טוד כל יומיים. . . כן/לא
- 7) גם אני חב לטוד דולאר. . . כן/לא
- 8) האדם שנתן לי 30 סנט חב לי כסף. . . כן/לא
- 9) אני רוצה לפרוע את כל חובותי. . . כן/לא
- 10) אני מבקש שיראו את הספר לטוד. . . כן/לא

אם הנך אדם ממוצע, תהיה מהירות הקריאה שלך בין 150 ל-300 מילים לדקה, ואחוזי התשובות הנכונות יהיה בין 60% — 80%. אם הנך אדם ממוצע — אתה מסוגל לקרוא במהירות כפולה, ואולי אף משולשת, ללא ירידה באיכות הקליטה.

ההנחות והמספרים שהוזכרו עד כה שאובים מסיכום ניסויים נרחבים של מוסדות אורחיים וצבאיים

הדיאגרמה שלעיל מציינת את הקשר בין הכותב לקורא, ומראה בצורה גרפית, כי החומר הכתוב מאבד מאיכותו ומכמותו שעה שהוא נקלט עלידי הקורא, בגלל הבדלים הקיימים ברמותיהם.

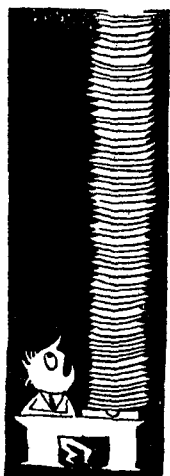
א. לשם מה יש צורך בהחשת הקריאה — מה החפזון?!

את התשובה לשאלה זו תמצא במגשי „הדואר הנכנס“ העוברים על גדותיהם; בטענותיהם של בני-אדם רבים, כי מאוד מעוניינים הם לקרוא ספר זה או אחר, לו רק היה להם הפנאי לכך; בנטייה המסוכנת להעיף עין בשטחיות על מסמכים ארוכים ולדרוש תמציות; בכך שמדריכים אינם מספיקים להתעמק בספרי-היסוד ובתזכירים הנוגעים בנושא המודרך עלידם, וגורמים לחוסר יסודיות בהדרכה הצבאית וכיריב.

והתשובה לשאלה זו, אם כן: יש ויש ענין בהחשת הקריאה —

והן לקצין
המטה

הן למפקד
ולמדריך

בארה"ב, שהצליחו להשיג תוצאות מפליאות ע"י השקעת מאמץ קטן יחסית. להלן נתונים תוצאות של קורס נסיוני להחשת הקריאה:

המצב לפני הקורס:

מהירות קריאה ממוצעת . . . 215 מילה לדקה
אחוז קליטה 65 אחוז

הקורס:

מספר השיעורים 20
משך השיעור הבודד 1 שעה

המצב אחרי הקורס:

מהירות קריאה ממוצעת . . . 425 מילה לדקה
אחוז הקליטה 68 אחוז

לשם הבהרת יתר, נפרט את התוצאות אשר הושגו על ידי החניך המצטיין בקורס.

מהירות קריאה לפני הקורס: 214 מילה לדקה
מהירות הקליטה לפני הקורס: 65 אחוז
מהירות הקריאה אחרי הקורס: 970 מילה לדקה
אחוז הקליטה אחרי הקורס: 80 אחוז

תוצאות הניסוי הנ"ל נתאשרו עלידי ניסויים נוספים, ומכולם מסתכמות המסקנות הבאות:

א. רוב האנשים קוראים במהירות של 200 — 400 מילה לדקה.

ב. האדם הממוצע מסוגל להגיע למהירות קריאה כפולה ממהירות קריאתו הרגילה.

מעניינת העובדה, שלנוכח הקשיים העומדים בפני אנשים שיחסי העבודה שלהם, או לימודיהם, מבוססים על קשר בכתב בלבד, הושקע מאמץ רב — הן בחוגים האזרחיים והן בחוגים הצבאיים — לשיפור הכתיבה, חיבור מסמכים, וכל הנוגע לפעולתו של הכותב. אולם, למען שיפור קליטתו של הקורא לא נעשה דבר עד לפני תקופה קצרה.

ב. מלמול והנעת השפתיים. העין מהירה בהרבה משרירי השפתיים. המניע את שפתו או ממלמל בשעת הקריאה נמצא בולם את עצמו.

ג. קריאת מילים בודדות במקום צירופי מילים. רבים הם האנשים הקוראים כל מילה כיחידה בפני עצמה. קריאה מעין זו עולה באיכותה אך מעט על קריאתו של תלמיד הכיתות הראשונות, הקורא אותיות בודדות. קריאת מילים בודדות מאיטה את הקריאה. עובדה זו יסודה בתכונות פסיכולוגיות של העין. בשעת הקריאה נדמה לקורא שתנועת עינו רצופה ושוטפת, ואילו לאמיתו של דבר תנועה זו מקוטעת. העין מתרכזת ומדלגת חליפות העין קוראת רק כשהיא מרוכזת, ואילו בעת תנועתה — היא עיוורת לחלוטין.

נמצא איפוא שאדם הקורא בצורה הבאה:
„בשעת — קריאה — נדמה — לו — לקורא — שתנועת — עינו — — —“ חייב לרכז את עינו שבע פעמים, ויהיו לו ששה מקומות „עיורים“ בשורה האחת.

ואילו היה קורא כך:

„בשעת קריאה — נדמה לו לאדם — שתנועת עינו — — —“ היה מרכז את עינו שלוש פעמים, ומדלג פעמיים בלבד. ברור שבדרך השניה תהיה המהירות רבה יותר והמאמץ קטן יותר.

תיקון שלושת הליקויים העיקריים הנ"ל — החזרה, המלמול, והקריאה המקוטעת — מהוים את חלקו העיקרי של הקורס. הטיפול בליקויים אלה נעשה באמצעות מכשירים מיוחדים שפותחו לצורך זה, ובעזרת חומר כתוב מיוחד ומותאם.

האמצעי הראשי לשיפור הקריאה הוא ריבוי הקריאה.

אדם המכיר את הליקויים האופייניים לו ומנחה את קריאתו תוך כדי בקורת עצמית. עשוי הוא עצמו לשפר את קריאתו במידה מפתיעה.

נסה ותיכח!

הנושא נחקר כעת על-ידי מחלקת ההדרכה, ואף עומד להפתח קורס לשיפור קריאה באחד מבסיסי ההדרכה.

ברור מכאן שיש חשיבות רבה לשיפור הקריאה, כדי להפחית את הגורמים המקשים על ניצולו היעיל של חומר כתוב.

תוצאות הניסויים והשכלולים אשר פורטו לעיל, אביאו לידי פיתוחן של שיטות ומסגרות בהן נלמדת הטכניקה של קריאה טובה.

אך בטרם ניגש לפירוט תוכנו של קורס מעין זה ושיטותיו, נקדים ונטפל בשתי שאלות המתעוררות עם עצם הדיון על הבעיה.

ב. האין יעילות הקריאה נפגמת על-ידי החששת?

כבר ניתנה תשובה עובדתית לשאלה זו בסיכום התוצאות של הניסוי שהובא לעיל. בממוצע עלה אחוז הקליטה, אם כי במידה קטנה. שיקול הגיוני גם הוא יביאנו לאותה מסקנה: שען ותיק, הבקיא במקצועו, יתקן את השעון השבור ביתר מהירות וביתר יסודיות מן השען המתחיל. הוא הדין ברוב פעולותיהם של בני-אדם.

בה במידה שפעולה הולכת ונעשית שגורה ומוכרת יותר, כן עולה מהירות ביצועה ויעילותה.

מגמתו של הקורס להחשת הקריאה היא לפתח את משרו של הקורא למען יוכל לקרוא קריאה טובה יותר.

קריאה טובה יותר = קריאה מחירה יותר + קריאה יסודית יותר.

עם לימוד הבעיה לפני פתיחת קורס לשיפור הקריאה, התבלטו התופעות הבאות כ„גורמים מפריעי עיני“ עיקריים לקריאה הטובה:

א. קריאה שניה ושלישית של מילים ומשפטים, שתכנס לא הובן כהלכה בקריאה ראשונה. תופעה זו מאיטה את הקריאה במידה ניכרת; שורשיה נעוצים בנוחיות שבקריאה אשר אינה מוגבלת למקום ולזמן, והמתירה לקורא לקרוא בתשומת לב פחותה, ולחזור ולעיק כרצונו בקטעים קשים יותר. ברור שהרגל זה פסול, וגורם לשטחיות ולבזבוז זמן.